

לימודים מפרשיות השבוע - עובדות והנהגות של גדולי המוסר צוק"ל

נודה מאוד לכל מי שיכול
לסייע בכיסי הוצאות
ההדפסה. אפשר לע"ג וכו'
בטל' 0583223498
כמו"כ אם ברצונך להפיץ את
הגליון (אפשר באופן מוגדל)
bitachon weekly
בביהכ"נ שלך או באיזורך,
נא להתקשר 0504154557

בטחון שבועי

אור חדש על מתיקות דרך "ויגבה לבו בדרכי השם" במשנת נוברהרדוק.

מהגה"צ רבי יהודה מאנדל שליט"א מעיה"ת לייקווד יצ"ו

לע"ג מרת חוה בת ר' פינחס ע"ה

פרשת כי תבוא - גליון 35

תשובה על שמחה

מצות ביכורים - אל הכהן

הבאת ביכורים שיסודו הכרת הטוב, היתה נעשית בשמחה גדולה, כולם התכנסו לעלות לירושלים ביחד, ובהידור רב, והחליל מכה לפניהם, כמבואר כ"ז במשנה בפ"ג בביכורים. ע"ש. ובאמת התורה מסיימת פרשת ביכורים עם הפסוק ושמחת בכל הטוב. למי מביאים הביכורים? יתכן שדוקא אל הכהן שהוא נכד אהרן הכהן - לב שמחה בגדולת אחיו. הכהן יודע לשמוח יחד עם המביא, והוא גם מומחה לשמחה, והוא יעזור למביא הביכורים ג"כ להיות בשמחה! והנה התורה הדגישה אל הכהן אשר יהיה בימים ההם, ופירש"י אין לך אלא כהן שבימיך. למה התורה הדגישה ענין זה דוקא בביכורים. וי"ל דכשאדם בא להכיר טובה, ה"פרומער יצה"ר" אומר לאדם, תשמח בחלקך עם הגשמיות אבל לא עם הרוחניות. אבל האמת, שבודאי אדם צריך לשאוף תמיד להתעלות עוד, אבל הוא חייב להיות מרוצה ממצבו.

יסוד היהדות

לא מצאנו עוד מצוה שעשו ממנה עסק כ"כ גדול כמו ביכורים. גם כל סגני כהונה ולויה יצאו לקראתם וכל בעלי אומנויות בירושלים עמדו בפניהם. ויש לומר כי המצוה של הכרת הטוב להשי"ת. אין לך מצוה יסודית כמוהו. "יהודי" נקרא ע"ש מציאותו - שהוא תמיד מודה להקב"ה. (ועי' רמב"ם סו"פ בא).

ובאמת ע"ז נוסד הספר מוסר הראשון (שנכתב עוד לפני רש"י והרמב"ם) של כלל ישראל - החובות הלבבות! שיסודו הוא הכרת הטוב להקב"ה!
אנחנו ג"כ צריכים לעשות עסק גדול בהודאתינו להשי"ת, ולהסיה דעת מכל מה שמטריד אותנו, כדי שנודה בשמחה ובלב שלם!

מקרא ביכורים - אדם מצייר האמת בלבבו ככה דברי פיו

כן הגדיר בספר החינוך שורש מצוה זו. שע"ז יעורר מחשבותיו ולבו, לחשוב כי הכל הגיע אליו מאת אדון העולם. והיינו שלא יודה ח"ו רק בפיו, אלא יתעורר בכל לבו ונפשו בהודיה. וע"ש בסו"ד שע"ז זוכה לשפע וברכה מהקב"ה.

וזהו יסוד עצום בכל חיינו - להיות פינו ולבבינו תמיד עסוקים בהודאה על כל הטוב, ולהיות תמיד רק חיובי (פאזיטיב). וכמה שנחשוב יותר טוב נקבל יותר טוב! (ידוע מתלמידי הבעש"ט - "טראכט גוט, וועט זיין גוט". תחשוב טוב ויהיה טוב).

התוכחה - תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה

רובינו עוסקים בתשובה על כל מיני עבירות. ובשם משמאל הדגיש שהעבירה היחידה שנזכרה בתוכחה, הוא חסרון השמחה. והוא מסביר משום שהשמחה כחה רב לעבודת השם, ולכן היצה"ר שם כל כוחו למנוע השמחה. ובפרט בדורינו כ"כ הרבה חיים בלי שמחה. ובודאי עיקר השמחה צריכה להיות מתלמוד תורה. (וכמש"כ האוה"ח הק' על הפסוק ושמחת בכל הטוב ע"ש דברים מלהיבם). אבל יהודי צריך ג"כ בטחון כדי לשמוח וכדלהלן. ולהרבה מאתנו אחד מעקרים שאנו צריכים לחזור בתשובה עליהם הוא השמחה בחלקינו.

אהרן הכהן

בספר דרש משה למרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל כתב דבר נפלא. ברש"י פרשת יתרו כ' שמשה רבינו היה שקול כנגד כל ישראל. ובפרשת וארא כ' רש"י שמשה רבינו ואהרן שקולים כאחד. אבל לא מצאנו בשום מקום שאהרן היה שקול כנגד כל ישראל? התשובה שבודאי משה היה יותר גדול מאהרן. כי לאהרן לא היה את הכוחות שהיה למשה. אבל כיון שאהרן עשה ככל יכולתו, הוא נחשב שקול נגד משה.

הגדלות של אהרן היה לבו הזך. במקום לקנאות באחיו (הקטן ממנו) שיש לו כחות מיוחדים והתעלה להיות "השלם במין האנושי" (כדברי הרמב"ם) אהרן שמח בגדלות אחיו!! וזהו חיזוק גדול לכל מי שמרגיש שאין לו כשרונות וכו' כחבירו, הוא צריך לדעת שבכל זאת יתכן שהוא שקול כחבירו כמו שאהרן היה שקול כמשה. והרבה פעמים יתכן שהוא עוד יותר גדול מחבירו, כי הוא אינו מקבל כבוד כ"כ כמו שהשני מקבל!

בודאי אדם צריך להשתדל להגיע לכמה שיותר. ולפעמים קנאת סופרים תרבה חכמה. ואם הוא מרגיש שהקנאה עוזרת לו לגדול, אז באמת הוא צריך להתחיל בשלא לשמה, ע"י איזה פרס או כבוד (אני מכיר בחור שלא הצליח בישיבה שלו, והלך לישיבה "פחותה" ששם הוא היה נחשב בחור מצויין. וע"י הכבוד שקיבל שם הוא נהיה אדם חדש והתעלה בלי שיעור!) הגה"צ רבי דוד בלייכער זצ"ל (מתלמידי הסבא מנובהרדוק), אמר שמי שאינו רוצה עצת חז"ל ורוצה להתחיל לשמה, בסוף הוא יגמור עם שלא לשמה! חז"ל מיעצים להשתמש "ביצה" ר"י כדי ללמוד שלא לשמה, ועי"ז יגיע ללשמה!

אבל אם אתה מרגיש שאתה עושה מה שאתה יכול, ואעפ"כ אינך מצליח כל כך. אז דע לך שתפקידך לעת עתה הוא להיות כאהרן במקום משה, ותפקידך לזכך ולטהר את לבך לשמוח ברצונך הטוב, ובחלקך שהשי"ת נתן לך. ולהרבה אנשים – זהו עיקר תפקידם כל ימיהם! לשמוח בחלקו עם לב זך וטהור (ויתכן מאוד שעי"ז עוד יקבל כוחות חדשים בזכות בטחונו בד'). מי יודע כמה העוה"ב שלך שמור לך היטיב, לעומת מי שמקבל הרבה כבוד שכל העוה"ב שלו בסכנה!!

תראה סופם של קרח, המרגלים, וירבעם בן נבט, כולם היו ת"ח מופלגים ואעפ"כ הפסידו חלקם בעוה"ב! סוכות הוא זמן שמחתינו, והוא זכר לענני כבוד שהיו בזכות אהרן, ושוב אנו רואים שכחו של אהרן היה גדול בשמחה! והנה מצאנו שאהרן הכהן מכפר על כלל ישראל ביוה"כ, והוא מטהר בנגעים, ומכין אפר פרה אדומה. ואפשר שלבו הטהור של הכהן הוא זה שמזכה את כלל ישראל להתכפר ולהטהר. מי ששמח רק עם ההצלחות שלו הרי שמחתו מעורבת במדות רעות! אבל מי ששמח עם מצבו, ומסוגל גם לשמוח בהצלחות של אחרים, לו יש לב טהור, והוא ראוי לכפר ולטהר אחרים. וע"י עינו הטובה הוא יזכה שגם בשמים ידונו אותו לכתיבה וחתימה טובה!

המחשה לכל הנ"ל – (מקרה קיצוני)

סיפור חיים נפלא של רבי אשר גארנביץ שליט"א

סיפור זה שמעתי מידידי לפני הרבה שנים שהלך לבקר בישיבה מסויימת, ונתפעל מהדרגא בלימוד, ומהדגש המיוחד על מוסר ומדות טובות. ידידי שח עם כל אחד ואחד מראשי הישיבה, וכולם עשו עליו רושם גדול - חוץ מאחד – רבי אשר! הוא היה איש שקט ולא עשה רושם בכלל. הוא התעסק גם בכל מיני תפקידים פשוטים ומעשיים בישיבה. וידידי החליט לשמוע את הוועד שלו, אבל כשהוא נכנס, רבי אשר הפסיק לדבר, כאילו שלא היה לו מה לומר! שנים אח"כ התברר לידידי שרבי אשר זה, היה חתן של הראש ישיבה באותו מקום, כי הראש ישיבה התפעל מעבודתו על מדותיו. הוא לא התברך בכשרונות בלימוד התורה, והוא החליט להשקיע בלב טהור ולשמוח בחלקו ע"י לימוד המוסר. הוא קיבל הדרכה מאדם גדול, והוא השקיע גם הרבה בתפילה.

אחרי כמה שנים הוא ראה פירות, ובסוף הוא פתח ישיבה בעצמו במקום אחר, בשביל בחורים שנפלטו לרחוב. הוא מסר נפשו בשביל כאו"א מהם עד שזכה להפוך חייהם של הרבה מהם והכניסם תחת כנפי השכינה.

כיון שהכיר שאין לו כשרונות ללימוד התורה"ק, הוא השקיע במה שהיה יכול וזכה למלאות תפקיד נפלא. כל ימיו הוא נלחם בכבוד והוא ממש כועס כשמכבדים אותו! הוא צעק פעם "כבוד זהו סם המות"! הוא זכה להגיע לדרגא של "נותן" בשלימות (שזהו ההיפך של רדיפת הכבוד).

הוא גם מיוחד מאוד במדת הבטחון. הוא אמר פעם שמתפלל

לפני כל דבר שהוא עושה. כשאוספים כסף לישיבתו, הוא שולח חבריו להכנס, ואומרים שהוא נשאר בחוץ להתפלל, והם הרבה פעמים מקבלים הרבה יותר כסף ממה שציפו!

היה לו חבר שבישר לו שהרופא אמר לאשתו שמעבר לשני הילדים שכבר יש להם, היא לא תוכל ללדת עוד ילדים. רבי אשר אמר לו – זה רק בדרך הטבע אבל הקב"ה יכול ולמעלה מן הטבע בודאי שייך! לא עבר הרבה זמן, ונולד להם עוד שלשה ילדים! כשאנשים באים לבקר בישיבתו, הוא מתעלם מהם כמעט לגמרי, אין לו שום ענין להראות להם פירותיו הנפלאים! לא בשביל כבוד ולא בשביל כסף! הוא שונא כבוד! ובאמת תלמידיו אוהבים אותו אהבת

קשיי תחילת דרכו של הסבא מנובהרדוק

מובא בספר המאורות הגדולים (עמוד קנ"ו אות ע"ז) שראשית דרכו של הסבא ז"ל היתה קשה, כי הוא שאף לפתוח ישיבות והכל נהרס. ומתנגדיו עוד אמרו לו – נו! – איפה הבטחון שלך?! כשהיה בקעלם, ראו שהיה איזה עצבות נסוכה על פניו. והסבא מקעלם, ר' שמחה זיסל זצ"ל הרגיש, וירד לסוף דעתו. ר' יוסף יוזל נכנס לשיחת הסבא מקעלם. דרכו היה במוצ"ש לומר מאמר שלם. הפעם שתק ושתק ושתק, וכולם נלאו נשא שתיקתו המחרידה. פתאום אמר ברעש ובהתפעלות תוך כדי דפיקות כפים על העמוד: "די לחי באשר הוא חי!" ושינן מאמר חז"ל זה כמה פעמים ומיד צוה להתפלל מעריב. (והכוונה היתה לר' יוסף יוזל שהוא צריך לשמוח בחלקו!) וספר הסבא מנובהרדוק שמהנהגה זו, ומהמילים הנלהבות האלו הוא קיבל התעוררות ונשתנו כל חייו. ומאז הצליח ובנה לפחות 30 ישיבות!! העולם אומר - "לב של הודיה" הוא קרוב לכל ההצלחות ולכל העשירות שיש בעולם!!

נפש! א' מתלמידיו היה צריך לעשות שלום זכר ואמר לו שאין לו כסף. רבי אשר אמר לו דוקא להזמין שלום זכר מכובד ולראות איך שהקב"ה ישלח לו הכסף! וכך הוה, בנסי ניסים!
כשהוא מדבר ברבים, הוא מדבר בנחת ואינו משתדל כלל לעשות רושם. (יש לו גם פגם בדיבורו, וזה מקשה על הבנתו). זהו דוגמא (קיצונית) של אדם שזכה להתעלות מתוך מצבו המוגבל ולעשות ככל שביכולתו, ושמצבו הכריח אותו להיות בעל בטחון חזק, ובסוף זכה להצלחה מיוחדת, ובאמת תלמידיו מתפעלים מאישיותו האמיתית והפנימית, ולומדים ממנו, ונהפכים לבני תורה אמיתיים.

ככל שאדם בורח מן הכבוד הוא קרוב יותר להשי"ת. כשאדם מנסה לעשות רושם על אנשים, הוא מתרחק מהקב"ה! והוא מאבד סייעתא דשמיא. ומי שקרוב להשי"ת ותמיד חושב על השם, זוכה להרבה ניסים בחייו! רבי אשר גם אין לו שום קשר לתאוות האכילה, והוא מתעלה בקדושה, אבל הכל בשקט ובנחת ובלי רושם. הוא אומר תעבוד על עצמך כל פעם על עוד קצת, לאט לאט. הוא משקיע כל כוחותיו לעבודת השי"ת ולהעמיד תלמידים, ויכול לייעץ לתלמידיו ולהדריכם לילות שלמים. הוא לא נמצא בביתו הרבה, ובכל זאת השלום בית שלו הוא להפליא ויש הרגשת מנוחה מיוחדת בביתו.

הצעת עבודה למעשה: ובודאי אין לו לאדם להחליט לבד, בלי התייעצות עם רב שמכיר אותו היטיב, שאין לו כוחות להצליח בלימוד התורה, אבל כל אחד יכול ללמוד מזה שהוא צריך לבטוח בד' ולשמוח בכלים שיש לו ולהשתדל למלאות תפקידו בלי לחשוב שאחרים עושים יותר ממנו!!
ולמעשה כל אחד יכול לרשום מה הן הכלים שיש לו ומהו תפקידו לעת עתה (מה יכול ללמוד לפי כשרונותיו, או ללמד וכו' הכל לפי מצבו), ולשנן לעצמו שוב ושוב הפסוק מזמור לדוד ד' רועי לא אחסר, הוא שר פסוקי בטחון. ובודאי גם לי ד' נתן כוחות ואני צריך לשמוח עם הכוחות האלה שמביאים אותי לשלימותי! ואם נבוא לראש השנה עם החלטה לעמוד לפני המלך המשפט ולומר לו: "אני מוכן בשמחה למלאות תפקידי לפניך" אז בלי ספק נזכה לכל הטוב, וכדי להגיע לשמחה אמיתית חייבים להשקיע כסדר בשער הבטחון! ואז נוכל גם לשמח אחרים!!

נובהרדוק – זכרנו לחיים – מהו החיים?

בנובהרדוק, בכל מצב אתה שורש הענין, כי גם אם מישהו ביזה אותך, הרי אם לא היה לך אפילו קצת גאווה, כל ההרגשות הקשות היו נעלמות. אתה נולדת כדי לשנות את עצמך, לא כדי לשנות את העולם. יותר מזה, אדם יכול לחשוב על עצמו כל ימיו שהוא בסדר, ואינו מבין שיש לו גאווה (שזה רגיל אצל כל האנשים עד שלא מתקנים את זה ע"י מוסר) עד שמישהו מבזה אותו! אז פתאום רואה את פרצופו האמיתי! א"כ העיקר זה לא להאשים את השני, אלא להודות להשם שיש לך הזדמנות לתקן מדותיך!

זהו באמת הטעם שהקב"ה רצה שנתחתן. כשאתה חי עם אשה שהיא שונה ממך, זה מכריח אותך להכנע לכל מיני דברים שהם נגד רצונך (בין לגבי שלום בית, בין לגבי פרנסה, ובין בחינוך הילדים). הסטייפלער זצ"ל כתב שיש סיפור נפלא על רבו הסבא מנובהרדוק איך שישב בבית הבדידות באמצע היער, ונרו נכבה באמצע הלילה. ומרוב בטחונו בד' הוא פתח את הדלת, והנה עמד שם אדם ונתן לו נר!

הסטייפלער מתאר מה עשה רבו בבית הבדידות? הוא היה עסוק בעבודת המדות! אנחנו לא יודעים מה זה – לילה שלם לעבוד על המדות!! המסילת ישרים כותב שאדם צריך לעבוד על עצמו עם חשבון נפש כמו הסוחרים הגדולים שרושמים כל רווח או הפסד!

תפלל להקב"ה - "רבש"ע, חז"ל אמרו אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, קשה לי למצוא תפקידי, א"כ אני מבקש שמעכשיו אתה תעזור לי למצוא תפקידי ולדעת רצונך ממני, כי רצוני לעשות רצונך, אלא שאני מתבלבל שכשאני רואה כ"כ הרבה אנשים סביבי שמצליחים יותר ממני!

עוד תפילה חשובה בימי אלול – כמו שדוד המלך ביקש שהתהילים ייחשבו כנגעים ואהלות, כן תבקש מהקב"ה שהקול דממה זקה שאתה מצליח להגיע אליו באלול יחשב כמו האלול של הדורות הקודמים, וכאילו התפללתי לפניך בכל לב, ואתה תשלם כל מה שחסר!

היו נערכים בקבוצות ולכל קבוצה היה ראש הוועד. וכל אחד היה אומר לכולם את ההצלחות שלו והכשלונות והיו מטכסים עצה ביחד על כל אחד איך הוא יתעלה בסבלנות ובטחון, ולבטל כל פחד מאנשים, וקנאה, ותאוה, וגאווה, וביטול תורה וכו'. הם עשו את זה בשמחה ולא התביישו זמ"ז. אם הלכת לשבת לאיזה קרוב שיש לו מדות קשות, היו אומרים לך הנה יש לך הזדמנות פז לתיקון המדות! לדון לכף זכות, סבלנות, ענוה, ואמונה שהכל לטובה!
חבר שלי פגש יהודי זקן שהכיר את הסבא, ותיאר אותו בפניו - "הוא היה אדם שהיה עסוק רק עם עצמו". ידוע ומפורסם שהסבא חיפש כמה שיותר לזכות את הרבים. אבל הכוונה שכל מה שקורה הוא הבין שזה קשור לעצמו, ולתיקון מדותיו וכו'. רבי גרשון ליבמן זצ"ל פעם עבר משבר קשה כשקמו אנשים רעים וביישוהו בפרהסיא וכו'.

איך הוא הגיב? הכל תלוי בי! אם אני אהיה בסדר כלפי שמיא הכל יהיה בסדר בעז"ה! וזה, אף שכולם אמרו לו שהוא הצודק! ובאמת בחוה"ל כ' בשער הבטחון שכשאנשים פוגעים בך, אל תחזיר להם רעה, אלא תבין שחטאת להשי"ת, והוא מעניש אותך דרך אותו אדם. תחזור בתשובה, ותמחול לו, ותשתדל לעשות עמו חסד והטבה כמה שאפשר.

יסוד זה שמעתי ממו"ר ר' חיים מרדכי וויינקראנץ זצ"ל – הכל זה רק אתה והקב"ה, לא אנשים, אל תאשים אותם, וגם אל תעבוד אותם (אל תעשה שום דבר כדי לעשות רושם על אנשים – רק אתה והקב"ה! כולם רק שליחים מהשי"ת).

בנובהרדוק כל החיים בנויים על הבטחון שלך והמדות שלך. חייך קודמים! החיים שלך זה לא לחנך את אשתך, או בניך, והחיים זה לא ידידים ואנשים, ולא פרנסתך וביתך, וגם לא כבודך!! רק המדות שלך חשוב בחייך! אם אחד הרגיז אותך, אל תנסה להוכיח אותו – הוא לא ירגיש שאתה אוהב אותו ורוצה בטובתו, הוא ירגיש רק שאתה שונא אותו וכוועס עליו. במקום זה, תפתח מסילת ישרים על נקיות ותכניס ללבך הטפשות של קנאה, שנאה, כעס, גאווה, וכבוד. תעשה בן לרבע שעה ואתה כבר אדם חדש! אתה מתעלה כי אתה עובד על עצמך – אתה לא עסוק בלתקן את העולם – שהוא בזבוז חייך! אלא אתה בונה את עצמך ואז אתה מרגיש נפלא! אתה מרגיש שהועלת לעצמך וגדלת.

רב חשוב מחניכי נובהרדוק, יש לו משפחה לתפארת בלי עין הרע. אבל יש לו בן אחד שירד מהדרך רח"ל. הבן מבזה את המשפחה מאוד בהופעתו ובלבוש שלו, ואעפ"כ כשחזר לבית לשבת האבא דיבר אתו בנעימות מיוחדת וכבוד. הכל מחושב אצלו "מה יש אם הבן גורם לי בזיונות, הרי הכבוד הבל הבלים! אדרבה כמה שיותר בזיונות כמה שפחות גיהנום!" זהו בן ששוא מליונים - מצוין ל"ביזנעס" (לעסק) שלי – תיקון המדות!

הוא היה אומר בשם רבי גרשון זצ"ל - תדבר על בנך רק טוב! ובאמת אחרי שנים של שבח (בפניו וגם שלא בפניו) והרבה חום, אהבה וכבוד, והמון תפילה ו**בטחון**, הבן התחיל לחזור והדברים הבלתי אפשריים קרו. היום הוא ב"ה יהודי טוב ונשוי לאשה טובה!

הרב הנ"ל הוא תמיד כ"כ שמח, זה תמיד נראה כאילו שלפני רגע משהו משעשע מאוד קרה. והשורש לזה הוא המון שעות של לימוד וקנין הבטחון, שנים ע"ג שנים. הוא גם בן תורה גדול בקי בש"ס ומחדש גדול, ובבית תמיד הנושא הוא דקדוק הלכה, הוא אומר תמיד - לא עם הארץ חסיד!! אבל בכל זאת יש לו דגש גדול על לימוד מוסר ולומד הרבה כל יום. הוא עובר על כל מיני סוגיות במוסר – תפילה, בין אדם לחבירו, ענוה, כעס, חנופה ובטחון!

הוא כ"כ "אויסגעארבעט" (מעובד ומתוקן במדותיו) עד שאינך יכול לתאר כלל שהוא כועס! והוא כ"כ געשמאק כל פעם שפוגשים אותו! יש לו סבלנות של ברזל ואף פעם אינו מאבד סבלנותו. הוא מקשיב לאנשים, ובאמת **אכפת לו** מכל אחד. הוא תמיד עם חיוך מאוזן לאוזן ובביתו מחנכים לאהבת ישאל מופלגת. ילדיו הקטנים מנשקים את ידי האורחים שבאים לביתם! כל המשפחה שלו עשויה מזהב! והטבה בלי סוף! אכפתיות וסבלנות אין קץ.

יש לי חבר שהיה לו כמה רבנים. כשהוכיחו אותו זה כאב לו. אבל כשהצדיק הזה מוכיח אותו ואפילו קורא לו בעל גאווה עוד פעם ועוד פעם, אינו מרגיש שום כאב. התוכחה שלו הוא מלא אהבה, ואינך מרגיש שהוא מסתכל עליך למטה. המוסר בנובהרדוק והבדיקה לראות שהכל מתוקן אצלי – הקנה להם שמחה פנימית מושלמת וזה קרן על פניהם לכל הסובבים!

להארות והערות: 0504154557 לקבל במייל: A7171474@GMAIL.COM לעזרה בהפצה – בטלפון הנ"ל.
FOR BITACHON WEEKLY IN ENGLISH – thenewbitachonweekly@gmail.com

אפשר לשמוע את שיעורי הרב בקו השגחה פרטית בטלפון 02-3011300
או בקול הלשון בטל' 03-9290709 – 9-3-4-1 לאנגלית 112, לאידיש 1-3, לעברית 4